

LEKCE 10
PŘÍDAVNÁ JMÉNA SLOVESNÁ

1. Substantiva v závorkách dejte do správného tvaru, věty přeložte.

- 1) У своїх (доповідь – *мн.*) виступаючі торкалися різних тем.
- 2) Цей документ із (важлива відомість – *мн.*) слід пред'явити у відповідну установу.
- 3) Виклик працівника до суду є поважною причиною його (відсутність) на роботі.
- 4) Він дуже любить різні страви з (пахуча зелень).
- 5) Вона дивилася на нього з (жагуча ненависть).
- 6) Поперек дороги стояв віз із (зламана вісь).
- 7) В (залежність) від наркотиків немає жодної (користь).
- 8) На базарі можна купити товари різної (якість).
- 9) У різних (галузь – *мн.*) господарської (діяльність) бракує фахівців.
- 10) Чоловік, якого збила машина, довго стікав (кров).
- 11) Мати прочитала дітям багато (розповідь і повість – *мн.*).
- 12) Усі мають право на повагу людської (гідність).
- 13) Основним завданням фінансової політики є усунення (майнова нерівність).
- 14) Лікар намазав хворому рану (цілюща мазь).
- 15) У доісторичні часи головною (мисливська здобич) ставали мамонти.

2. Následující věty přeložte do ukrajinštiny.

- 1) Ulicí šla stará matka s mladou dcerou.
- 2) Petro studuje na státní akademii.
- 3) Postavili jsme dřevěnou psí boudu.
- 4) Vrátil se z obchodu bez čerstvých housek a mléka.
- 5) Během letní dovolené jsme byli u moře.
- 6) Navštívil nás ukrajinský velvyslanec s celou delegací.
- 7) Železo bylo pokryté lehkou rzí.
- 8) V našem bytě není žádná komora.
- 9) Na řece vystavěli malou vodní elektrárnu.
- 10) Iryna odjela na Slovensko se svou novou kolegyní.
- 11) Všichni pomáhali se složitou organizací mezinárodní výstavy.
- 12) Olha se umí chovat ve všech životních situacích.
- 13) Jeho otec zaujímá vysoké postavení.
- 14) V zápočtové práci bylo několik složitých cvičení.
- 15) V prosinci proběhne festival autorských písní.

3. Zopakujte si tvoření superlativu.

- 1) Byl to ten nejošklivější obličej, co jsem v životě viděl.
- 2) Nejhezčím dárkem pro něj určitě bude cesta na Ukrajinu.
- 3) Na 21. červen připadá nejdelší den a nejkratší noc.
- 4) Nejvyšší horou ukrajinských Karpat je Hoverla.
- 5) Američané uvedli do provozu nejvýkonnější počítač na světě. (запустити в роботу; потужний)
- 6) Do cíle konečně dorazil i nejpomalejší závodník.
- 7) Nejtěžší batoh měla na výletě Simona.
- 8) Nejnebezpečnějším tvorem je člověk.
- 9) Nejlidnatějším státem světa je Čína. (великий за кількістю населення)
- 10) Studenti si poradili i s nejsložitějšími úlohami.

4. Přeložte do ukrajinštiny, tvořte správně rozkazovací způsob.

- 1) Odneseš špinavé nádoby do kuchyně.
- 2) Nebij svého bratra!
- 3) Vraťte nám naše peníze!
- 4) Vyplňte ten dotazník co nejrychleji.
- 5) Napišme dopis rodičům.
- 6) Kup mi nové střevíce.
- 7) Podtrhněte všechna podstatná jména.
- 8) Dovolte mi projít.
- 9) Přeložme povídku společně.
- 10) Opišete slovní spojení z tabule.

5. Určete zkratku, jejíž rod je uveden nesprávně.

- 1) КЕП (ж.р.) кваліфікований електронний підпис
- 2) СТО (ж.р.) станція технічного обслуговування
- 3) МАГАТЕ (с.р.) Міжнародна агенція з атомної енергії
- 4) ЕС (ч.р.)

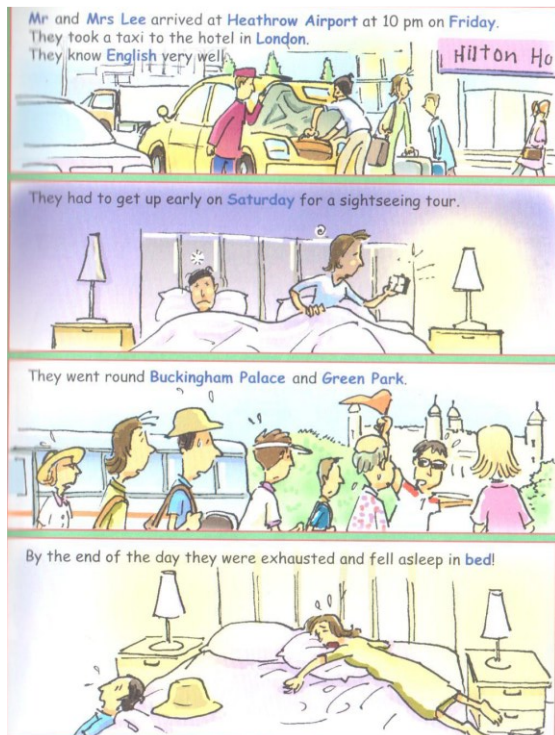
6. Najděte řádek, v němž se vyskytuje slovo, které do řádku nepatří.

- 1) панно, мачете, бeze
- 2) страдіварі, фугу, леді
- 3) кенгуру, шимпанзе, салями
- 4) пончо, піаніно, пюре

7. Určete řádek, v němž všechna adjektiva mají koncovku –ий.

- 1) страхітлив... торнадо, казков... Ельдорадо
- 2) тепл... бунгало, сонячн... Делі (Dillí)
- 3) увічлив... портьє, геніальн... Далі
- 4) гаряч... барбекю, дієтичн... кольрабі

8. Popište děj na obrázku, vymyslete příběh, použijte časové údaje.

PŘÍDAVNÁ JMÉNA SLOVESNÁ (DEVERBÁLNÍ ADJEKTIVA) – ДІЄПРИКМЕТНИКИ

Přechodná a nepřechodná slovesa

Přechodná (tranzitivní) slovesa – označují děj, který přechází na určitý předmět vyjádřený podstatným jménem nebo zájmenem v akuzativu bez předložky: *читати (що – книгу), виконати (що – вправу), зустріти (кого – друга)*.

Nepřechodná slovesa označují děj nebo stav, který nepřechází na předmět a nevyžadují spojení s podstatným jménem či zájmenem v akuzativu bez předložky: *чекати на зупинці, сидіти за столом*

Zvratná slovesa jsou nepřechodná.

PŘÍDAVNÉ JMÉNO SLOVESNÉ

Zvláštní tvar slovesa, který vyjadřuje vlastnost předmětu podle děje nebo stavu, odpovídá na otázku **Який? Яка? Яке? Які?**: *Написаний лист, посивіле волосся, прочитана книга*.

V přídatném jménu slovesném se pojí znaky dvou slovních druhů – slovesa a přídatného jména.

Sloveso	Přídatné jméno
Vid: dokonavý nebo nedokonavý <i>позеленілий, зеленіючий</i> Čas: přítomný nebo minulý <i>темніючий, потемнілий</i> Slovesný rod: činný nebo trpný <i>посивілий, поранений</i>	Vlastnost předmětu – odpovídá na otázku <i>Який? Яка? Яке? Які?</i> Rozvíjí podstatné jméno nebo zájmeno Má gramatické kategorie pádu, rodu a čísla Ve větě plní funkci přívlastku nebo jmenné části přísudku

Přídatné jméno slovesné se skloňuje jako přídatná jména tvrdé skupiny.

Od zvratných sloves se přídatná jména slovesná NETVOŘÍ.

Přídatné jméno slovesné činné není pro současnou spisovnou ukrajinštinu typické, užívá se zřídka, zpravidla je nahrazujeme vedlejší větou: *сидячий – той, який сидить*.

Přídatná jména slovesná mohou přecházet k adjektivům, vyjadřují statické vlastnosti předmětů: *сидяча робота, спілий кавун, битий шлях*.

Zde se pak může měnit místo přízvuku: *варений, печений* (přídatná jména slovesná) X *варений, печений* (přídatná jména)

Přídatná jména slovesná mohou také přecházet k podstatným jménům: *(по)ранений, заручений, наречений, полонений, учений, придане*.

Přídatná jména **se liší** od přídatných jmen slovesných tím, že:

- ukazují na stálou vlastnost předmětu, nepodmíněnou dějem: *стояча вода, шиплячий звук*;
- jsou tvořena jiným způsobem: *летючий X летячий, кипучий X кипячий*;
- i když obsahují sufix -л(ий), nemají prefix odkazující na dokonavý vid: *кислий X скислий, стиглий X достиглий, гнилий X зігнилий*;
- mají přízvučný sufix -енн(ий) nebo -анн(ий): *нескінченний, незбагнений, невблаганний*.

TVOŘENÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN SLOVESNÝCH			
nepřechodná slovesa rod činný/активний стан		přechodná slovesa rod trpný/пасивний стан	
přítomný	minulý	minulý	
nedokonavý vid kmen přítomného času працюють лежать -УЧ-/-ЮЧ- -АЧ-/-ЯЧ- ПРАЦЮЮЧИЙ ЛЕЖАЧИЙ	dokonavý vid kmen infinitivu почорніти -Л- ПОЧОРНІЛИЙ	dokonavý vid kmen infinitivu порізати принести приклеїти побити -Н-/-ЕН-/-ЄН-/-Т- ПОРІЗАНИЙ ПРИНЕСЕНИЙ ПРИКЛЄЕНИЙ ПОБИТИЙ	nedokonavý vid kmen infinitivu застосовувати ЗАСТОСОВУВАНИЙ

Poznámky:

- Pokud kmen infinitivu končí sufixem **-и-**, pak tento sufix mizí a použije se sufix **-ен-**: *побачити* → *побачений*;
- zároveň probíhá charakteristické střídání souhlásek **с→ш, з→ж, д→дж, т→ч** apod.: *скошений, звужений, збуджений, засмічений*;
- pokud před sufixem **-ен-** stojí retnice, pak se v přídatném jméně slovesném objevuje epentetické **л**: *зробити* → *зроблений*.
- Přídatná jména slovesná utvořená od sloves obsahujících sufix **-ува/юва-** mají přízvučně **-ó(ваний)**: *намалювати – намальований, збудувати – збудований*.

9. Od následujících sloves utvořte všechny možné tvary přídatných jmen slovesných.

Відваріти, застудіти, розвінути, покалічити(ся), знізити, перешкоджати, настояти, одягати(ся), побудувати, спітніти, прожити, вівихнути, порізати, доставити, обпекті, свербіти, працювати, засмітити, вилікувати(ся), стіскувати, укріти, втоміти(ся), знемагати, повернути(ся), позирати, переглянути(ся), рекомендувати, побити, понівечити, згорбіти(ся).

10. Přeložte následující slovní spojení do ukrajinštiny.

podtržené slovo.....	vyhozená věc.....
vydělané peníze.....	vyлеченý člověk.....
schované dárky.....	uspořené peníze.....
vrácená kniha.....	zapomenutý sešit.....
pracující muž.....	přemýšlející vědec.....
příšící žák.....	skákající veverka.....
čtoucí student.....	jedoucí auto.....
ležící pes.....	vzdychající dívka.....